

เด็กที่มีปัญหาทางพฤติกรรม

ความหมาย

เด็กที่มีปัญหาทางพฤติกรรม (Behavior Disorder Child) หมายถึง เด็กที่ประพฤติตนไปในทางที่ไม่พึงประสงค์ อาจแสดงออกในลักษณะของการก้าวร้าว เกเร ก่อวุ่น ฝ่าฝืนกฎระเบียบต่างๆ ของโรงเรียน การประพฤติในลักษณะที่ไม่เป็นที่ยอมรับของสังคมหรือแสดงออกไปในทางถดถอย หนีความจริงซึ่มเสีร่า เพื่อฝืน เป็นพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนไปจากพฤติกรรมของคนปกติทั่วไป ซึ่งอาจสร้างปัญหาให้แก่ตนเองและผู้อื่น

พฤติกรรมของเด็กที่มีปัญหา

โดยทั่วไปเด็กที่มีพฤติกรรมปกติ เป็นผู้ที่สามารถปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมได้ อยู่ในโลกของความเป็นจริง มีความรู้สึกมั่นคง รู้จักตนเอง มีจุดมุ่งหมายในชีวิต มีความสามารถที่จะเรียนรู้มีความสัมพันธ์อันดีต่อผู้อื่น มองโลกในแง่ดี มีจิตใจร่าเริงเบิกบาน รู้จักแสวงหาความเพลิดเพลินและความพอใจจากสิ่งต่างๆ ในชีวิต มีสุขภาพดี และมีอารมณ์มั่นคง

หากเด็กคนใดมีพฤติกรรมส่วนใหญ่ในทางตรงกันข้ามกับที่กล่าวนี้ อาจกล่าวได้ว่าเด็กผู้นั้นมีพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนไป เด็กบางคนมีพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนไปจากพฤติกรรมของเด็กปกติมากและชัดเจน ขณะที่บางคนอาจเปลี่ยนแปลงไปเพียงเล็กน้อยจนยากแก่การสังเกต ดังนั้นการพิจารณาพฤติกรรมที่มีปัญหา จะต้องคำนึงถึงความเบี่ยงเบนและความรุนแรงของพฤติกรรมที่แสดงออกนั้นๆ

สาเหตุของปัญหาทางพฤติกรรม

ปัญหาทางพฤติกรรมอาจเนื่องมาจากหลายสาเหตุ ดังนี้

1) พันธุกรรม พฤติกรรมบางอย่างอาจจะเป็นผลมาจากการถ่ายทอดทางพันธุกรรม เช่น ระดับสติปัญญา อารมณ์

ลักษณะทางร่างกายเด็กที่เกิดจากพ่อแม่ที่มีรูปร่างเล็ก อาจมีรูปร่างเตี้ย มักแสดงออกทางพฤติกรรมในทางเก็บตัว ไม่ร่วมกิจกรรมที่ใช้พลังกำลังทางร่างกาย เป็นต้น

2) ความไม่สมดุลย์ของสารเคมีในร่างกายและความผิดปกติทางระบบประสาท อาจทำให้เกิดความผิดปกติในด้านความคิด การรับรู้ และด้านอารมณ์

3) สภาพแวดล้อมทางครอบครัว ความอดอยากยากจน ครอบครัวหย่าร้าง วิธีการอบรมเลี้ยงดูเด็ก การแตกแยกของสมาชิกในครอบครัว ล้วนส่งผลต่อพฤติกรรมของเด็กทั้งสิ้น

4) สภาพทางสังคมและสิ่งแวดล้อม สภาพสังคมที่มีสิ่งขั้วๆ ต่อสู้แก่งแย่งแข่งขันกันเพื่อความอยู่รอด การค้าขายสินค้าผิดกฎหมาย การคบเพื่อนที่เป็นมิจฉาชีพและอันธพาล ล้วนส่งผลต่อพฤติกรรมของเด็ก

5) อิทธิพลของตัวแบบและสื่อประเภทต่างๆ ทำให้เกิดการเลียนแบบ ความโลภ คดิข่มขืนและสิ่งเลวร้ายอื่นๆ

อย่างไรก็ตาม พฤติกรรมของเด็กอาจมีสาเหตุจากสิ่งอื่นนอกเหนือจากที่กล่าวมาแล้ว

การศึกษาพฤติกรรม

ก่อนจะตัดสินว่าเด็กคนใดมีปัญหาทางพฤติกรรมและวางแผนให้ความช่วยเหลือนั้นควรศึกษาพฤติกรรมของเด็กให้ละเอียดรอบคอบเสียก่อน ซึ่งอาจกระทำได้นี้

1) จัดทำระเบียบประวัติ เป็นการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับเด็กให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้รวมไปถึงประวัติการเจ็บป่วย สภาพทางครอบครัว และสิ่งแวดล้อมของเด็ก เป็นต้น

2) วัดระดับเชาวน์ปัญญา (I.Q.) เด็กที่มีปัญหาทางพฤติกรรมส่วนมากมีระดับเชาวน์ปัญญาในระดับต่ำกว่าปกติ แต่ไม่เป็นเช่นนี้ทุกคน เพราะบางคนมีระดับสติปัญญาสูง

3) วัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ซึ่งอาจช่วยให้ครูเข้าใจเด็กมากขึ้น ความแตกต่างระหว่างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกับความสามารถทางสติปัญญา อาจเป็นข้อมูลสำคัญที่จะช่วยให้ครูเข้าใจปัญหาทางพฤติกรรมของเด็กได้

4) วัดด้านบุคลิกภาพ เป็นการตรวจวัดพฤติกรรมของเด็กโดยนักจิตวิทยา ข้อมูลจะทำให้ครูทราบว่าเด็กมีอารมณ์และพฤติกรรมเช่นใด

5) ตรวจทางการแพทย์ เช่น ความผิดปกติทางกาย การตรวจทางระบบประสาท การตรวจคลื่นไฟฟ้าในสมอง ตลอดจนการตรวจสุขภาพจิต เป็นต้น

6) การบันทึกพฤติกรรม โดยการสังเกตพฤติกรรมที่เป็นพฤติกรรมเป้าหมาย เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไป เป็นวิธีหนึ่งที่ครูอาจนำมาใช้ในการศึกษาพฤติกรรมเด็ก เป็นการศึกษาพฤติกรรมของเด็กโดยละเอียด

การให้ความช่วยเหลือ

การให้ความช่วยเหลือเด็กให้ลดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ลง และให้แสดงออกซึ่งพฤติกรรมที่พึงประสงค์เพิ่มขึ้น อาจกระทำได้หลายวิธีดังนี้

1) การให้แรงเสริม เป็นการให้สิ่ง que เด็กชอบ เช่น คำชม อาหาร สิ่งของ เมื่อเด็กแสดงพฤติกรรมที่พึงประสงค์

2) เบี้ยอรอดกร (token) บางครั้งเรียกว่า เหรียญรางวัล เป็นการให้คะแนนเมื่อเด็กแสดงพฤติกรรมที่พึงประสงค์ เด็กจะเก็บคะแนนสะสมไว้ให้ได้มาก ๆ เพื่อรับรางวัลใหญ่ หากเด็กได้คะแนนน้อยรางวัลอาจมีขนาดและราคาลดหลั่นกันลงไป

3) การหยุดยั้ง เป็นการเมินเฉยไม่ให้ความสนใจต่อพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ ซึ่งเด็กจะเลิกพฤติกรรมนั้นไปเอง มักใช้ในกรณีที่เด็กมีพฤติกรรมไม่รุนแรงมากนัก

4) การเป็นแบบอย่าง มนุษย์เลียนแบบพฤติกรรมซึ่งกันและกัน หากพฤติกรรมนั้นเป็นที่ชื่นชอบ เด็กจะเลียนแบบพฤติกรรมของบุคคลนั้น จึงควรใช้พฤติกรรมที่เป็นแบบอย่างให้เด็กได้ลอกเลียนแบบ พฤติกรรมที่พึงประสงค์ การเป็นแบบอย่างครอบคลุมไปถึงการแสดงให้ดู การสาธิตและการยกตัวอย่าง

5) การกำหนดกฎเกณฑ์ ครูและนักเรียนร่วมมือกันกำหนดกฎเกณฑ์ที่วางไว้ และมีการติดตามผลอย่างใกล้ชิด ใครฝ่าฝืนจะได้รับการปฏิบัติตามที่ตกลงกันได้

6) การลงโทษ เหมาะสำหรับการนำมาใช้กับพฤติกรรมที่ค่อนข้างรุนแรง และเป็นพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ การลงโทษเป็นการทำให้เด็กเจ็บหรือไม่พอใจ และทำให้เด็กหยุดยั้งพฤติกรรมนั้น หากการปฏิบัติต่อเด็กทำให้เด็กพอใจ และแสดงพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ต่อไป การปฏิบัตินั้นไม่เป็นการลงโทษ การลงโทษยังจำเป็นที่จะนำมาใช้ในการจัดการกับพฤติกรรมของเด็ก แต่ต้องเลือกใช้อย่างเหมาะสม

บรรณานุกรม

- Leithenberg, Harold. **Handbook of Behavior Modification and Behavior Therapy.**
Englewood Cliffs, N. J. : Prentice Hall, 1976.
- Morris, Richard J. **Behavior Modification with Children.** Cambridge, Massachusetts : Winthrop
Publisher, 1976.
- Rose, Sheldon D. **A Casebook in Group Therapy : A Behavioral - Cognitive Approach.**
Englewood Cliffs, N.J : Prentice - Hall, 1980.
- Zulzer - Azaroff, Beth. **Applying Behavior - Analysis Procedures with Children and Youth.**
New York : Holt, Rinehart and Winston, 1977.